

LAPUAN KAUPUNKI

Ohje koskien työajan käyttöä
terveydenhoitopalveluissa

Hyväksytty: Kh

Voimaantulo: 1.1.2025

LAPUA

Sisällys

1	Yleistä	2
1.1	Sopimusmääräykset.....	2
1.2	Työaika.....	2
1.3	Työajan käyttö terveydenhoitopalveluissa	2
1.4	Vapautus työstä.....	2
2	Työnantajan määräämät terveydenhoidolliset tutkimukset ja tarkastukset (KVTES III luku 4 § 2 mom kohta 4)	3
3	Lääkärin määräämät tutkimukset ja synnytystä edeltävät tutkimukset (KVTES III luku 4 § 2 mom kohta 5)	3
4	Työterveyshuolto.....	4
5	Oma-aloitteiset lääkärissä käynnit, tutkimukset ja hoidot	5
6	Muuta huomioitavaa.....	5
6.1	Muiden sopimusten määräykset	5
6.2	Liukuva työaika.....	5
Liite	Taulukko: Työajan käyttö terveydenhoitopalveluissa.....	7

1 Yleistä

1.1 Sopimusmääräykset

Työajan käyttöä koskevat määräykset liittyen työnantajan määräämiin terveydenhoidollisiin tutkimuksiin ja tarkastuksiin ja lääkärin läheteellä määräämiin tutkimuksiin on kirjattu KVTES:n III luvun 4 § 2 momentin kohtiin 4 ja 5, OVTES:n Osio A:n 44 §:ään sekä TTES:n 69 §:ään.

Tämä ohje täydentää edellä mainituissa kunnallisen alan virka- ja työehtosopimuksissa olevia säännöksiä.

Ohjeet koskevat kaupungin koko henkilöstöä sekä virka- että työsuhteisia työntekijöitä.

1.2 Työaika

Työsopimuksella työntekijä sitoutuu tekemään työtä työnantajan johdon ja valvonnan alaisena. Myös viranhaltija on velvollinen suorittamaan virkatehtävänsä noudattaen työnjohto-oikeudella annettuja määräyksiä. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että työnantaja laatii työvuoroluettelot, joiden mukaisena työaikana työntekijän ja viranhaltijan tulee tehdä työtehtäviään.

Työaikaa on vain työhön käytetty aika tai se aika, jonka työntekijä tai viranhaltija on velvollinen olemaan työpaikalla työnantajan käytettävissä. (KVTES III luku 4 § 1 mom)

1.3 Työajan käyttö terveydenhoitopalveluissa

Pääsääntö on, että työntekijöiden on pyrittävä järjestämään kaikki lääkärisäkäynnit ja muut terveydenhoitoon liittyvät poissaolot muulloin kuin hänelle määrättyä varsinaisena työaikana. Ensisijaisesti tulee aina selvittää, onko käynti mahdollista tehdä esimerkiksi vapaapäivänä, liukuvan työajan puitteissa tai työvuoroja järjestelemällä.

Työntekijän tulee ottaa tämä pääsääntö huomioon jo vastaanottoaikoja varattaessa tai niitä muutettaessa.

Työntekijän velvollisuus on ilmoittaa poissaolosta esihenkilölleen välittömästi saatuaan siitä tiedon. Esihenkilön tulee huomioida tiedossa olevat poissaolot (mm. terveydenhoidon käynnit) mahdollisuuksien mukaan jo työvuoroluetteloita suunniteltaessa.

Ellei ole mahdollista toimia pääsäännön mukaisesti, esihenkilön on pyrittävä järjestämään mahdollisuus ko. käynteihin siitä huolimatta, että työntekijälle on merkitty kyseinen aika varsinaiseksi työajaksi. Poissaolo katsotaan tilanteesta riippuen työajaksi, palkalliseksi vapautukseksi työstä tai omaksi ajaksi (ks. selitys jäljempänä).

Työntekijän on esitettävä työnantajalle selvitys tarkastusten ja tutkimusten suorittamisen välttämättömyydestä työaikana ja/tai tutkimukseen kuluneesta ajasta.

Henkilötietojen käsittelyssä ja säilytyksessä tulee noudattaa EU:n yleisen tietosuojasetuksen (EU) 2016/679 mukaisia henkilötietojen käsittelyohjeita.

1.4 Vapautus työstä

KVTES III luvun 4 § 2 mom:ssa on annettu tarkempia määräyksiä ja ohjeita eräistä erityistilanteista (mm. työnantajan määräämät terveydenhoidolliset tutkimukset ja tarkastukset sekä lääkärin määräämät tutkimukset), joissa työntekijälle tulee järjestää vapautus työstä.

Palkallinen vapautus työstä ei ole työaikaa. Se tarkoittaa, että henkilön sallitaan poistua työpaikaltaan ilman, että poissaoloaikaa vähennetään palkasta. Palkalliseen vapautukseen kulunutta aikaa ei siis katsota toteutuneeksi työajaksi (työaika jää vajaaksi) eikä se myöskään kerrytä lisä- ja ylityötunteja. Vapautuksen vuoksi vajaaksi jäävä työaika voi tulla teetetyksi täyteen silloin, kun työnantajalla on työn teettämistarvetta muusta toiminnallisesta syystä. Käytännössä kysymys on vahvistetun työvuoroluettelon muuttamisesta, mikä virka- ja työehtosopimuksen mukaan edellyttää perusteltua syytä.

2 Työnantajan määräämät terveydenhoidolliset tutkimukset ja tarkastukset (KVTES III luku 4 § 2 mom kohta 4)

Työnantajan määräämiin terveydenhoidollisiin tutkimuksiin ja tarkastuksiin taikka viranhoidon/työn edellyttämiin lakimääräisiin tarkastuksiin kulunut aika luetaan työajaksi silloinkin, kun se tapahtuu vapaa-aikana. Mahdollista matka-aikaa ei kuitenkaan lueta työajaksi. Mikäli matka-aika ajoittuu työntekijän varsinaiseen työaikaan, työaikaa ei tästä syystä kuitenkaan pidennetä. Tämän kohdan soveltamisessa on huomioitava, että tutkimuksiin ja tarkastuksiin käytetty ja työajaksi luettu aika otetaan aina huomioon tarkasteltaessa säännöllisen työajan täyttymistä eli onko työaikajakson lisä- ja ylityöraja ylittynyt.

Työajaksi luettavia työnantajan määräämiä terveydenhuollollisia tutkimuksia ja tarkastuksia ovat:

- palvelussuhteen alkamisen liittyvät työhöntulotarkastukset eli lääkärin tai hoitajan tekemä tarkastus. Mikäli lääkäri määrää työntekijän laboratorio- tai röntgentutkimuksiin, on kysymys lääkärin määräämästä tutkimuksesta (ks. kohta 3)
- työnantajan määräämä lääkärintarkastus työkyvyn arvioimiseksi
- viranhoidon/työn edellyttämät lakimääräiset tarkastukset ja tutkimukset (kuten esim. salmonella).

Sopimuskohta tulee sovellettavaksi harvoin.

Työterveyshuollon järjestämät määräajoin toistuvat terveystarkastukset eivät ole työnantajan määräämiä tarkastuksia, vaikkakin niihin osallistuminen on suositeltavaa.

3 Lääkärin määräämät tutkimukset ja synnytystä edeltävät tutkimukset (KVTES III luku 4 § 2 mom kohta 5)

Lähtökohta on, että jokainen käy niin lääkärissä kuin lääkärin määräämissä tutkimuksissa ja synnytystä edeltävissä tutkimuksissa vapaa-ajallaan. KVTES:ssa on määräyksiä erityistilanteista, kuten lääkärin määräämistä tutkimuksista, äkillisestä hammassairaudesta sekä synnytystä edeltävistä tutkimuksista.

Lääkärin läheteellä määräämiin tutkimuksiin, kuten erikoislääkärin, laboratorio- tai kuvantamistutkimukseen kulunutta aikaa ei lueta työajaksi. Mikäli työntekijä kuitenkin joutuu todellisen tarpeen vaatiessa työaikanaan em. tutkimuksiin, työnantajan on järjestettävä tähän vapautus työstä.

Sama koskee synnytystä edeltäviä lääketieteellisissä tutkimuksissa, mikäli tällainen tutkimus on suoritettava työaikana.

Todellinen tarve tarkoittaa sitä, että tutkimus ei ole tehtävissä työajan ulkopuolella tai että kysymyksessä on äkillinen tutkimustarve.

Vastaava vapautus työstä työntekijälle järjestetään äkillisen hammassairauden johdosta työajalle sattuvan hoitotoimenpiteen ajaksi, jos sairaus vaatii hoitoa samana päivänä tai saman työvuoron aikana eikä työntekijä voi saada hoitoa työajan ulkopuolella.

Mikäli tässä tarkoitettu tutkimus tai edellä mainittu hoitotoimenpide matka-aikoiheen ajoittuu työntekijän varsinaiseen työaikaan, työaikaa ei tästä syystä pidennetä.

4 Työterveyshuolto

Lapuan kaupunki työnantajana tarjoaa henkilöstölleen lakisääteisen työterveyshuollon lisäksi yleislääkäritasoisia sairaanhoitopalveluja. Palvelujen sisältö määritellään työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa.

Koska sairaanhoitoetuudet ovat palkkaan rinnastettavia etuuksia, lakkaa oikeus niiden saamiseen aina silloin, kun henkilöllä ei ole virka- tai työehtosopimukseen tai työnantajan päätökseen perustuvaa oikeutta palkkaetuihin lukuun ottamatta aikaa, jolloin henkilö on raskaus-, erityisraskaus- tai vanhempainvapaalla tai taloudellisiin syihin perustuvalla palkattomalla vapaalla.

Lapuan kaupunki työnantajana haluaa tukea henkilöstön työkyvyn ylläpitämistä ja tähän liittyen kunta-alan sopimusten määräyksistä poiketen Lapuan kaupungin kanssa sopimuksen tehneen työterveyshuollon (Seinäjoen Työterveys Oy) vastaanottokäyntien ja niihin kuuluvien matka-aikojen ajaksi järjestetään todellisen tarpeen niin vaatiessa palkallinen vapautus työstä. Tässä poiketaan kunta-alan sopimusten niistä määräyksistä, joiden mukaan myös oma-aloitteiset työterveyshuollon vastaanottokäynnit ovat työntekijöiden omaa aikaa.

Tämä koskee sekä oma-aloitteisia sairauskäyntejä että säännöllisin määräajoin toistuvia terveystarkastuksia ja käsittää työterveyslääkärin ja työterveyshoitajan vastaanottokäynnit. Lisäksi työterveyshuollon vastaanottokäyntien yhteydessä työterveyshoitajan läheteellä määräämien tutkimusten (laboratoriotutkimukset) sekä niihin kuuluvien matka-aikojen ajaksi järjestetään todellisen tarpeen vaatiessa palkallinen vapautus työstä.

Työnantaja haluaa tukea työterveyshuollon tekemiä työkykyselvityksiä ja –arviointeja ja niihin liittyviä tutkimuksia. Näitä tarkastuksia, tutkimuksia ja niihin liittyviä matkoja varten järjestetään vapautus työstä, siinäkin tapauksessa, että ne olisivat tehtävissä työajan ulkopuolella.

Työkykyselvityksiä ja –arviointeja sekä niihin liittyviä tutkimuksia ovat:

- esihenkilön kanssa yhteisesti sovitut työntekijän työ- ja toimintakyvyn arviointiin liittyvät tarkastukset ja tutkimukset
- osatyökykyisen työntekijän työssä selviytymisen seurantaan liittyvät tarkastukset, tutkimukset ja yhteisneuvottelut sekä lausunnot työkyvyttömyyttä ja kuntoutusta varten sisältäen mm. arvion, lausunnon ja yhteisneuvottelun työhön paluun mahdollisuuksista (90 päivän lausunto)

- työterveyslääkärin tai työterveyshoitajan määräämä neuvontakäynti työfysioterapeutilla (1 käynti)
- työterveyslääkärin tai työterveyshoitajan määräämä käynti työterveyspsykologilla työkykyarviota varten
- työtapaturman tarkastus ja tutkimus (ei fysioterapia)

5 Oma-aloitteiset lääkäriissä käynnit, tutkimukset ja hoidot

Kaikkiin muihin kuin edellä kohdissa 2-4 mainittuihin terveydenhoidollisiin tutkimuksiin, tarkastuksiin ja hoitoihin yms. osallistuminen tulee järjestää varsinaisen työajan ulkopuolella. Ellei tämä ole mahdollista, on syntynyt työajan vajeus korvattava aiemmin mahdollisesti syntyneillä lisä- ja ylityötunneilla tai muuna aikana tehtävällä työllä. Vaihdoista on mahdollista pidättää palkka vastaavalta ajalta.

Näissä tutkimuksissa käynnit eivät siis ole työaikaa eikä niitä varten järjestetä palkallista vapautusta työstä. Työntekijällä ei ole oikeutta käydä niissä työajalla.

Tällaisia poissaoloja ovat mm.:

- oma-aloitteiset lääkäriissäkäynnit sote-keskuksessa tai yksityislääkäreillä ja niiden yhteydessä suoritettavat tutkimukset
- oma-aloitteiset hammaslääkärikäynnit
- pitkäaikaissairauksien kontrollikäynnit
- fysioterapiassa ym. hoidoissa käynnit (poisluettuna työterveyshuollon määräämä neuvontakäynti työfysioterapeutilla)
- useamman päivän kerrallaan kestävät tutkimukset
- lapsettomuushoidot
- joukkotarkastukset
- lasten neuvola-, lääkäri-, hammaslääkäri- yms. käynnit, vaikka vanhemman mukanaolo olisikin välttämätöntä.

6 Muuta huomioitavaa

6.1 Muiden sopimusten määräykset

OVTES Osio A Yleisen osan 44 § koskee terveydenhoidollisten tutkimusten vaikutusta palkkaan. Säännös on periaatteellisesti samansisältöinen kuin KVTES:n määräykset, joten ohje on sovellettavissa myös OVTES:n alaisiin viranhaltijoihin.

TTES:n 69 § koskee terveydenhoidollisia tutkimuksia ja myös tämä säännös on periaatteellisesti samansisältöinen KVTES:n kanssa.

Teknisten sopimuksessa sekä lääkärisopimuksen osalta noudatetaan KVTES:n III luvun 4 § 2 momenttia, joka määrittelee työaikaa koskevia eräitä erityistilanteita.

6.2 Liukuva työaika

Liukuvassa työajassa säännönmukainen kiinteä työaika on toimistotyöajassa klo 9.00 - 15.00 ja yleistyöajassa klo 8.00 – 14.00. Liukuvassa työajassa työskenteleville palkallinen vapautus voidaan myöntää kiinteän työajan ajalle.

Liukuvassa työajassa ns. saldokertymät eivät ole lisä- ja ylityötä. Lisä- ja ylityöksi katsotaan vain sellainen työ, jota on tehty esihenkilön kirjallisella määräyksellä. Mikäli lisä- ja ylityötunteja on muodostunut, niillä täytetään palkallisen työstä vapauttamisen

seurauksena tai omaksi ajaksi luettavien poissaolojen takia syntynyttä työajan vajasta.

Liite

Taulukko: Työajan käyttö terveydenhoitopalveluissa

Huom. vapautus työstä edellyttää, että kyseessä on todellinen tarve, mikä tarkoittaa, että tutkimus ei ole tehtävissä työajan ulkopuolella tai että kysymyksessä on äkillinen tutkimustarve. Vapautus työstä on palkallista aikaa, mutta ei työaikaa.

	Työaikaa	Vapautus työstä	Omaa aikaa
Työnantajan määräämään tutkimukseen tai tarkastukseen kulunut aika <i>esim. työhöntulotarkastus</i>	X		
Työnantajan määräämään tutkimukseen tai tarkastukseen liittyvä matka-aika		X	
Viranhoidon/työn edellyttämään lakimääräiseen tarkastukseen kulunut aika <i>esim. tartuntatautilain mukaiset tarkastukset</i>	X		
Viranhoidon/työn edellyttämään lakimääräiseen tarkastukseen liittyvä matka-aika		X	
Lääkärin läheteellä määräämään tutkimukseen kulunut aika matka-aikoiheen <i>esim. erikoislääkäri-, laboratorio- ja kuvantamistutkimukset</i>		X	
Synnytystä edeltäviin lääketieteellisiin tutkimuksiin kulunut aika matka-aikoiheen <i>lääkärin tai muun terveydenhoitohenkilökunnan suorittama tutkimus tai siihen liittyvä laboratorio- tms. koe</i>		X	
Äkillisen hammassairauden hoitoon kulunut aika matka-aikoiheen <i>samana päivänä/saman työvuoron aikana hoitoa vaativa sairaus</i>		X	
Työterveyshuollon lääkärin vastaanotolla käyntiin kulunut aika matka-aikoiheen		X	
Työterveyshuollon terveydenhoitajan vastaanotolla kulunut aika matka-aikoiheen		X	
Työterveyshuollon terveydenhoitajan läheteellä määräämiin tutkimuksiin kulunut aika matka-aikoiheen		X	
Työkykyselvykset ja -arviointit ja niihin liittyvät tutkimukset (ks. tekstissä kohta 4)		X	
Työterveyshuollon työfysioterapeutin käynti (pl. työkykyselvitykseen tai -arvioon liittyvä neuvontakäynti)			x
Työterveyshuollon työpsykologin käynti (pl. työkykyarviota varten määrätty käynti)			x
Oma-aloitteiseen lääkärin vastaanotolla käyntiin kulunut aika matka-aikoiheen <i>esim. terveyskeskus- ja yksityislääkärikäynnit</i>			X
Hammaslääkärikäynteihin kulunut aika matka-aikoiheen (pl. äkillinen hammassairaus ks. edellä)			X
Kontrollikäynteihin kulunut aika matka-aikoiheen <i>esim. pitkäaikaissairauksiin liittyvät kontrollikäynnit</i>			X
Fysioterapiassa ym. hoidoissa käynteihin kulunut aika matka-aikoiheen			X
Useamman päivän kerrallaan kestäviin tutkimuksiin kulunut aika matka-aikoiheen			X
Lapsettomuushoitoihin kulunut aika matka-aikoiheen			X
Joukkotarkastuksiin kulunut aika matka-aikoiheen			X
Perheenjäsenten neuvola-, lääkäri-, hammaslääkäri- ym. käynteihin osallistuminen			X
Kaikki muut kuin edellä mainitut tutkimukset, tarkastukset ja hoidot			X